

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

PLAUTUS

BUĞDAY KURDU

Çeviren
Nurullah ATAÇ

(İkinci Baskı)

LÂTİN KLÂSİKLERİ: 20

BUĞDAY KURDU

Bu tercümenin her türlü basım ve yayım hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Bakanlığın müsaadesi alınmadıkça bu tercümenin metni tamamen, kısmen veya değiştirilerek alınamaz.

Millî Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğünün 28/IX/1963 tarih ve 15394 sayılı emriyle Lâtin Klâsikleri Serisinden ikinci defa olarak 5000 sayı basılmıştır.

BUĞDAY KURDU

(**Curculio**)

Bu eser Nurullah ATAÇ tarafından dilimize çevrilmiştir.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ . 1964

CATVLLVS

BUĞDAY KURDU¹
(*CURCULIO*)

¹ A. Ernorit'nun Fransızcaya çevirisinden çevrilmiştir.

KİŞİLER

PALİNURUS, Phaedromus'un kölesi.

PHAEDROMUS, Planesium'un sevgilisi.

LEAENA, bir kocakarı, Cappadox'un hizmetçisi.

PLANESIUM, bir kız, Phaedromus'un sevdiği.

CAPPADOX, gidi.

BİR AŞÇI.

BUĞDAY KURDU, Phaedromus'un asalağı.

LYCO, bir sarraf.

OYUNCULAR BAŞI.

THERAPONTİGONUS, bir asker.

Oyun Epidaurus'ta bir sokakta geçer.

ÖZET. — PHAEDROMUS asalağı BUĞDAY KURDU'nu Karia'ya, borç para aramağa gönderir. Buğday-Kurdu Karia'da delikanlının sevdiği kıza göz koyan adama raslar, parmağından halkasını çalar, bir mektup uydurup o halkayı mühür diye basar. Sarraf Lyco mektubu görür görmez askerin mühürünü tanır, hemen gidiye parayı sayıp askere sevdiği kıızı göndermek ister. Asker Lyco'yu da, gidiyi de yargıç önüne götürür. Ama sevdiği kızın kendi kızkardeşi olduğunu anlar, gönlünü hoş etmek için onu Phaedromus'la evlendirir.

BİRİNCİ PERDE

I. SAHNE

PALİNURUS, PHAEDROMUS, KÖLELER

(*PHAEDROMUS'un elinde bir meşale vardır, kölelerin de kimi bir testi şarap, kimi birer sağrak, kimi de yiyecek taşır.*)

PALİNURUS — Gecenin bu saatinde böyle giyinmiş kuşanmışsın, arkana bu adamları almışsın, Phaedromus... Sorabilirmiyim nereye gidiyorsun?

PHAEDROMUS — Venüs ile Cupido'nun bana gitmemi buyurdıkları yere, Aşk'ın beni çağırdığı yere gidiyorum. İster ortalık daha yeni kararmış olsun, ister gece yarısını bulmuş olsun, kişi birine söz vermişse, Palinurus, her ne pahasına olursa olsun kalkıp gitmeli değil mi? Büyük yük yerden buyurdular, Palinurus!

PALİNURUS — Peki, peki ama nereye?

PHAEDROMUS — Eee! Canımı sıkıyorsun sen benim!

PALİNURUS — Doğrusu ya, Phaedromus, güzel değil bu senin yaptığın; övünemezsin bununla. Kendi fenerini kendin çekmek yakışır mı

sana? Giyinmiş kuşanmışsın, yanına bir çocuk alıp mumu ona tutturamaz mısın?

PHAEDROMUS — Arıların hünerleriyle yaptıkları bu mumu kendim taşısam, kendim taşısam da gönlümün balına götürsem ne olur sanki?

PALİNURUS — Nereye gidiyorsun böyle?

PHAEDROMUS — Sorarsan öğrenirsin

PALİNURUS — Peki, ne dersin sorarsam?

PHAEDROMUS — İşte bak, burası Aeskulapios'un tapınağı.

PALİNURUS — Onun orasını çoktan biliyorum ben.

PHAEDROMUS, *Cappadox'un evini gösterir.*

— Tapınağın yanındaki şu kapıyı da görüyor musun? Ben gözlerimden çok severim bu kapıyı... Kapalı kapıların en kapalı! Esenlerim seni! Nasılsın bakalım?

PALİNURUS, *kapıya doğru döner, Phaedromus'u yansılıyarak* — Sen dün, yahut geçen gün bir ateş geçirdin mi? Dün iyi doyurdun mu karnını?

PHAEDROMUS — Benimle alay mı ediyorsun sen?

PALİNURUS — Sen de çıldırdın mı, a Phaedromus? Kapı esenlenir de hatırı sorulur mu hiç?

PHAEDROMUS — Ne yaparsın, Palinurus? Ben kapının böyle hatır sayanını, ağzı bu kadar sıkısını görmedim hiç! Çıkarmaz sesini; açarsın, susar; gece benim sevdiceğim beni görmeğe çıktı mı, gene sesini çıkarmaz, susar.

PALİNURUS — Yoksa Phaedromus, sen

sana da, soyuna sopuna da yakışmıyacak bir deliliğe mi kalkışacaksın? Söyle namuslu bir kadını, namuslu olması gereken bir kadını tuzağa düşürmek mi istiyorsun?

PHAEDROMUS — Hiç de öyle bir işe kalkışmadım. İuppiter tanrı korusun beni öyle şeylerden!

PALİNURUS — Ben de dilerim, İuppiter korusun seni. Benden öğüt sana: Çapkınlık etmek istiyorsan aklını başına topla, duyan olursa şerefine bir leke sürülmesin. Evli kadınlara sataşanlara ne yaparlar, bilirsin. Hani senin de bir yerini keserlerse bir daha elâleme gözükmeye gelmez.

PHAEDROMUS — Ne demek istiyorsun yani?

PALİNURUS — Ne demek istiyeceğim? İhtiyatı elden bırakma demek istiyorum. Çapkınlığı yolunda etmedin mi, başına bir iş açarsın, bir daha çapkınlık elinden gelmez.

PHAEDROMUS — Yahu, sen bu evin bir gidi evi olduğunu bilmiyor musun?

PALİNURUS — O başka iş! Paran varsa, paranla alacağın şeyi kullanmana kimse bir şey demez. Herkeşin geçtiği yoldan sen de geçersin, ses çıkaran olmaz. Başkasının çitine delik açmağa kalkma; evli kadınları, dulları, namuslu ailelerin kızlarını, oğullarını baştan çıkarayım deme de gönlün kimi isterse onu sev!

PHAEDROMUS — Burada bir gidi oturur...

PALİNURUS — Tanrılar belâsını versin böyle evin!

PHAEDROMUS — Neden?

PALİNURUS — Nedeni var mı? Alçağın biri oturuyormuş da ondan.

PHAEDROMUS, *alayla* — Söyleyip duracak mısın sen?

PALİNURUS — Baş üstüne, söylenirim!

PHAEDROMUS — Susmıyacak mısın daha?

PALİNURUS — Söylenecek misin diye kendin sordun...

PHAEDROMUS — Peki, sordum ama şimdi izin vermiyorum. Gelelim benim anlattığıma... Onun genç bir karavaşı var.

PALİNURUS — Bu evde oturan gidinin mi?

PHAEDROMUS — Evet, kavramışsın.

PALİNURUS — Kavradımsa daha iyi ya! Bırakmam o da kaçamaz.

PHAEDROMUS — Çekilmez herifmişsin sen, Palinurus!.. Kızı yosma etmek istiyor. Kız beni seviyor, çıldırıyor benim için. Bense elimi değdirmek istemiyorum.

PALİNURUS — Neden?

PHAEDROMUS — Elimi değdirmek yetmez ki bana; iyice avucumun içine alıvermeliyim... O beni nasıl seviyorsa ben de onu öyle seviyorum.

PALİNURUS — Gizli sevişmek hiç de iyi değildir, hani yıkar insanı.

PHAEDROMUS — Bak, bunu doğru söyledin.

PALİNURUS — Kız girdi mi boyunduruğun altına?

PHAEDROMUS — Ben dokunmadım, kardeş kardeş sevişiyoruz; bir iki öpüştük, hepsi o kadar... Bu da namusunu lekelemez ya!

PALİNURUS — Ama iyi aç gözünü: Duman bir gözüktü mü, arkasındain alev geliyor demektir. Duman yakmaz, ama alev yakıverir, tutuşur. Cevizi yemek isteyen önce kabuğunu kırar. Sevdiğini koynuna almak isteyen de önce öpücüklerle başlar.

PHAEDROMUS — O kız tertemiz diyorum sana; daha kimsenin koynuna girmiyor.

PALİNURUS — Dediğine inanırdım, inanırdım ama bir gidi evinde ırzın namusun ne işi var?

PHAEDROMUS — Sen ne sandın o kızı? Ah! Bir bilsen!... Bir yolunu bulup da yanına geldi mi, bir öpücük veriyor, o saat kaçıyor. Arasına görüşebilmemiz de gidinin hastalığı sayesinde : Herif derdinin devasını bildirecek bir düş görür umudu ile gidip Aeskulapios tapınağında yatıyor.. Ah! O herif! o herif çilemden çıkarıyor beni!

PALİNURUS — Ne yapıyor yani?

PHAEDROMUS — Bir gün bakıyorsun, otuz mina istiyor, ertesi gün cayıp bir büyük talantondan aşağı bırakmam diyor. Şöyle akıllıca usluca bir fiyat söylediği yok ki verip de alasın!

PALİNURUS — Asıl seninki akıllıca usluca

iş değil: Gidi takımından insaf beklemek olur mu hiç?

PHAEDROMUS — Benim asalağı, dostlarımdan borç para alsın diye Karia'ya gönderdim. Parayı bulup getirmezse ne yapacağım, ne yana döneceğim bilemiyorum.

PALİNURUS — Tanrıları selâmlamak içinse sağına dönersin!

PHAEDROMUS — Kapının önünde Venüs tanrıça için konan şu kurban taşını görüyor musun? Söz verdim, bir şölen çekeceğim Venüs'e!

PALİRUNUS — Ne? Yani sen, Venüs seni yesin mi demek istiyorsun?

PHAEDROMUS — Beni de yesin, seni de yesin, (*seyircileri gösterir*) bunların hepsini de yiyiversin!

PALİNURUS — Sen onu kusturmak mı istiyorsun?

PHAEDROMUS — *şarap testisini taşıyan köleye* — Baksana! Getir bana o testi.

PALİNURUS — Ne yapacaksın?

PHAEDROMUS — Şimdi anlarsın. Bu evin bir bekçisi vardır. Leaena derler bir kocakarı: Kapıyı o bekler: bir içti mi su katmadan içer, hem de hani iyi içer.

PALİNURUS — Yani içine sakız şarabı konacak bir şişe demek istersin!

PHAEDROMUS — Anlıyacağın serhoşlukta kadın olmaz o kacakarının üstüne. Kapıya biraz şarap döktün mü, hemen kokusunu duyar, benim geldiğimi anlar; bekletmez açar kapıyı.

PALİNURUS — Bu testiği onun için mi getirdin ?

PHAEDROMUS, *alayla* — Eh! İznin olursa!

PALİNURUS — Hayır, yok benim iznim. Dilerim tanrılardan, bu testiği o kocakarıya götüreceğ adam yere düşün de burnu kırılsın! Ben bu testi bizim için geldi sanıyordum...

PHAEDROMUS — Sus hele! Kocakarıdan artarsa paylaşırız.

PALİNURUS, *kederli*. — Kalır mı hiç? Öyle bir deniz böyle bir ırmağa bana mısın bile demez!

PHAEDROMUS — Haydi, gel, Palinurus, biz gidelim o kapıya. Gel arkam sıra.

PALİNURUS — Ne yapalım? Dinliyeceğiz senin dediğini.

PHAEDROMUS, *Eşiğe şarap döker* — Sevgili kapım benim! İç içebildiğin kadar; iç, serhoş ol da kerem et bana.

PALİNURUS, *Phaedromus'u yansılar* — Meze olarak ne istersin, güzel kapı? Sana zeytin mi getireyim? Balık mı getireyim? Kebap mı pişireyim?

PHAEDROMUS, *gene şarabı dökerek kapıya söyler* — Haydi benim nazlı kapım! Seni bekliyen kocakarıyı uyandır da gönder bana!

PALİNURUS, *Phaedromus'a* — Şaraba da amma kıyıyorsun sen! Aklını mı kaçırdın?

PHAEDROMUS — Bırak hele... Bak, bu güzeller güzeli kapı nasıl da açılıyor! Rezeleri gıcırdamadı bile. Kurban olayım ben o rezelere!

PALİNURUS — Oldu olacak, bir öpüver o rezeleri!

PHAEDROMUS — Tut sen dilini. Haydi, ışığı saklıyalım da susalım biz.

PALİNURUS — Sustum, sustum artık.

II. SAHNE

LEAENA, PALİNURUS, PHAEDROMUS

LEAENA, *Cappadox'un evinden çıkar* — Burnuma yıllanmış bir şarap kokusu geldi... Şarabın aşkı beni deliye döndürüyor, bu zifiri karanlıkta beni dışarılara uğrattıyor. Nerede acaba?.. Nerede olursa olsun, uzakta değil elbette... Hah!.. Buldum işte. Selâm sana gönlümün süruru! Bacchus tanrının büyüğü! Vurgunum senin ihtiyarlığına. Yeryüzünün kokulu bütün yağları senin yanında bir çamurdan başka nedir ki? Benim için gül de sensin, mürsafi de sensin, safran, Çin darusu, boytohumu, hepsi sensin! Karanfil sensin, amber sensin!... Senin döküldüğün yere kazsınlar benim mezarımı. Ama, ey güzel koku! Yalnız burnumu okşuyorsun; gel boğazım da alsın senden payını. Ben yalnız seni ne yapayım? Nerede senin testin? Ey testi, ben asıl seni bulmak, ellerimi sana değdirmek istiyorum; içim senin hasretinle yanıyor. Gel de kana kana içeyim senin suyundan! (*Phaedromus kocakarıyı daha ileri çekmek için testiye yavaş yavaş uzaklaştırır*). Kaçıyor, kaçıyor benden... Bu yana gitti? Ben sanki gelemeyim miyim senin arkandan ?

PHAEDROMUS, *yavaşça Palinurus'a* — Kocakarı amma da susamış!

PALINURUS — Eh! Susamış biraz! Ne kadar içer yani?

PHAEDROMUS — Çok değil bir testiği bir başına yuvarlayıverir!

PALINURUS — Senin dediğine bakılırsa bu yılın üzümleri yetmez ona. Hani bu karı insan değil köpek olmalıymış: Koku almak böyle olur işte!

LEAENA — Kimmiş uzakta konuşan? Tanrılar aşkına söyleyin.

PHAEDROMMUS, *yavaşça Palinurus'a* — Öyle sanıyorum ki seslenmenin sırası geldi artık. Hele gidelim yanına. (*Yüksek sesle kocakarıya*) Gel bu yana da bana bak, Leaena.

LEAENA — Kimdir bana buyuran?

PHAEDROMUS — Ben şarap tanrısı sevimli Bacchus, senin mahrumluğunu gidermek, kuru boğazını ıslatmak için sana şarap getirdim

LEAENA — Nerede! Uzakta mı benden?

PHAEDROMUS — Bak şu ışığa.

LEANA — Acı benim halime de sen bana yaklaş.

PHAEDROMUS, *yaklaşarak* — Esenlerim seni!

LEAENA — Susuzluk boğazımı kuruttu, ben ne ideyim esenlenmeği?

PHAEDROMUS — İçeceksin şimdi.

LEAENA — Ama uzun sürdü.

PHAEDROMUS, *testiği uzatır* — Al, al da iç, ihtiyar dilber!

LEAENA — Merhaba, gözümün bebeği!

PALİNURUS, *kocakarıya* — Haydi, çabuk, dök şu şarabı uçuruma, temizle lâğımını!

PHAEDROMUS, *Palinurus'a* — Yoo! Kötü söz söyletmem ona.

PALİNURUS — Kötü söylemek değil, ben ona kötülüğün kendisini etmek isterdim.

LEAENA, *Venüs'ün saçı taşına döner* — Ey Venüs! Bana verilen bu bir parça şarabın birazını da sana sunuyorum; ama doğrusu gönlüm de pek istemiyor. (*Şaraptan biraz döker gibi davranır ama dökmez.*) Bütün âşıklar, sevgililerin sağlığına içerken sana şarap sunarlar; ama böy-bir nimet benim daima elime geçmez ki!

PALİNURUS — Bakındı şu iğrenç kocakarıya! Huni mi senin boğazın ne? Soluk almadan döküyorsun içeri!

PHAEDROMUS — Oldu bana olanlar! Nereden başlayacağımı bilemiyorum!

PALİNURUS — Bana dediğini ona da deyiver.

PHAEDROMUS — Ne diyeyim yani?

PALİNURUS — Oldu bana olanlar! Mahvoldum dersin.

PHAEDROMUS — Tanrılar kahretsin seni!

PALİNURUS — Bana değil, sen asıl ona oku belâyı.

LEAENA, *memnun memnun derin bir nefes alır* — Oh!

PALİNURUS — Nasıl memnun musun?

LEAENA — Memnunum ya!

PALİNURUS — Seni bir pataklıyabilsem ben de memnun olurdu!

PHAEDROMUS — Sus be! Ağzını açmağı yasak etmedim mi sana?

PALİNURUS — Peki, peki, susuyorum işte! (*kocakarının şarap içmesini göstererek*). Ama bir bak şuna! Tıpkı ebemkuşağı dereye eğilmiş gibi bir şey değil mi? Belli, yağmur yağacak bugün.

PAHEDROMUS — Şimdi söyleyeyim mi ben ona...

PALİNURUS — Ne diyeceksin yani?

PHAEDROMUS — Ne diyeceğim? Mahvoldum, oldu bana olanlar diyeceğim.

PALİNURUS — Ha! Söyliyeblirsin onu!

PHAEDROMUS, *kocakarıya* — Dinle beni nine, bir diyeceğim var sana; mahvoldum ben bir umudum kalmadı.

LEAENA — Ben de, dinim hakkı için, kurtuldum, hem büsbütün kurtuldum... Ama nen var senin? Neden öyle mahvoldum diyorsun?

PHAEDROMUS — Nasıl demiyeyim? Sevdığım yanımda değil ki!

LEAENA — Sen hiç üzölme, Phaedromus'cuğum! Ağlama, canımın içi! Sen beni şarapsız bırakma da ben senin sevdiceğini şimdi getiririm sana.

PHAEDROMUS — Bu dediğini yaparsan, andım olsun, sana bir anıt dikeyim... Hem de öyle altından değil, üzüm kütüğünden bir anıt

dikeyim de şarabı hep senin boğazına aksın! (*kocakarı eve girer.*) Ah! Palinurus! Sevdiğim şimdi yanıma gelirse bu yeryüzünde benden mutlu kişi mi olur!..

PALİNURUS — Meteliksiz âşık da hani acınacak şeymiş doğrusu!

PHAEDROMUS — Senin dediğin gibi meteliksiz âşık değilim ben... Bizim asalak da umudum var benim: Parayı bulup getirecek bugün. İçim öyle diyor.

PALİNURUS — Sen hep içinin dediğine inanırsan, hiç korkma, işin iştir!

PHAEDROMUS — Kapısına kadar gidip de bir türkü çağırayım mı?

PALİNURUS — Keyfin istiyorsa ben ne karışırım? Benim vereceğim öğüdü dinlemezsın ki!... Görüyorum, benim efendiciğim, senin huyun da değişmiş, ahlâkın da değişmiş.

PHAEDROMUS, *kapının önüne gider* — Ey bu kapının kilitleri! Esenlerim sizi! Dilerim sizden, yalvarırım size, bir âşığın hatırını kırmayın, kerem edin, ey benim gönlümün kilitleri! Ne olur? Acıyın bana da birer İtalyan oyuncusu, birer İtalyan cambazı olun. Sıçrayın, zıplayın, aşkından öldüğüm sevgilimi, kanımın son damlasına kadar içen sevdiğimi bırakın da çıksın dışarı... Ne de hayın kilitmişsiniz siz! Yalvarıyorum, yalvarıyorum da gene acıyıp kırmıldamıyorsunuz yerinizden... Benim çektiklerim sizin umurunuzda bile değil... (*Birdenbire Palinurus'a döner.*) Sus, sus Palinurus!

PALİNURUS — Ayol ben ağzımı açmadım ki!

PHAEDROMUS — Bir ses geldi kulağıma, bir gürültü var. Hele, şükür! Kilitler acıdı benim halime!

II. SAHNE

LEAENA, PLANESIUM, PALİNURUS,
PHAEDROMUS.

LEAENA, *Planesium'la birlikte Cappadox'un evinden çıkar* — Yavaş çık; aman, kapı gıcır damasın, rezelerin sesi çıkmасыn. Planesium'-cuğum, bu bizim yaptığımızı efendinin duyması iyi olmaz... Hele dur da ben rezelere biraz su süreyim!

PALİNURUS — Sallabaş kocakarının hekimliğine diyecek yok doğrusu! Kendisi su katılmamış şarabı göçürüyor, sonra da kapıya yağ yerine su içiriyor!

PLANESIUM, *Phaedromus'u gözleriyle arıyarak* — Neredesin? Aşk adına, Venüs tanrıça adına beni buraya çağırtan, neredesin? Beni istettin, geldim işte; ben de seni istiyorum, sen neden gözükmüyorsun?

PHAEDROMUS — Buradayım, gözümün nuru! Ben şimdi burada olmasam en büyük suçu işlemiş, her türlü cezayı hak etmiş olmaz mıydım, benim tatlı balım?

PLANESIUM — Canım beni seviyorsan neden öyle benden uzak duruyorsun?

PHAEDROMUS — Ah! Palinurus, Palinurus!

PALİNURUS — Söyle bakalım, Palinurus'-tan ne istiyorsun?

PHAEDROMUS — Ne cici kız değil mi?

PALİNURUS — Ciciliğin bu kadarı da aşırı doğrusu!

PHAEDROMUS — Bir tanrı oldum ben, mutluluğun özüne erdim!

PALİNURUS — Ne tanrılığı? Gene de bir kişi oğlusun, hem de beş para etmez bir kişi oğlu!

PHAEDROMUS — Sen bu yeryüzünde tanrıları benim kadar andıran bir ölümlü daha gördün mü?

PALİNURUS, *cam sıkkın* — Ben asıl senin hasta olduğunu görüyorum da ona üzülüyorum.

PHAEDROMUS, *öfkeli* — Sen de hep benim keyfimi bozmak istersin! Sus be!

PALİNURUS, *Phaedromus'un kızdığını görünce tavrını değiştirir* — İnsan sevdiğinin karşısında olsun da bunu fırsat bilmesin, olur mu öyle şey? Zorla dert aramak denmez mi buna?

PHAEDROMUS — Çıkışmakta hakkı var doğrusu! Benim de bu yeryüzünde en çok istediğim, nice zamandır dilediğim hep bu değil mi?

PLANESİUM — Al beni! Kolların arasına al da sık beni!

PHAEDROMUS — Beni hayata bağlayan biricik şey sana sarılmak, seni kucaklamak dileği değil mi?.. Ah! senin efendin bizi biribimizden ayırıyor, seni ancak böyle gizli görebiliyorum!

PLANESİUM — Bizi birbirimizden ayırıyor mu? Hayır, ayıramaz bizi, hiçbir zaman ayıramıyacak... Benim gönlümü senin gönlünden bir ölüm ayırabilir!

PALİNURUS, *seyircilere* — Susayım diyorum ama gelmiyor elimden: Doğru değil bizim efendinin yaptığı. İnsan sevmeli, biraz sevmeli, ama şöyle akıllıca, usluca sevmeli.. Aklını yitiresiye sevmek de olur mu? Sen kalk, ölçü mölçü düşünmeden kendini ver aşka!... Delilik derler böylesine.. Delilik bu bizim efendinininki!..

PHAEDROMUS — Ey kırallar, sizin olsun ülkeleriniz! Ey zenginler, sizin olsun zenginlikleriniz! Onurunuz, gücünüz, savaşlarınız, cenkleriniz hep sizin olsun! Benim mutluluğumu kıskanmayın da neniz varsa sizin olsun!

PALİNURUS — Baksana bana Phaedromus, sen Venüs'ün uğruna bütün geceyi uykusuz geçirmeğe mi and içtin? Neredeyse sabah olacak.

PHAEDROMUS — Sus sen!

PALİNURUS — Sus da ne demek? Sus diyeceğine sen eve gir de uyu.

PHAEDROMUS — Uyuyorum ben; kulağımın dibinde bağırma öyle.

PALİNURUS — Uyuyor musun? Uyanıklık daha nasıl olurmuş be?

PHAEDROMUS — Keyfim nasıl isterse öyle uyurum ben; böyledir işte benim uykum.

PALİNURUS, *Planesium'a çıkışır* — Baksana sen bana, kızım: Bize bir kötülük etmemiş kimseye kötülük etmek doğru iş değildir.

PLANESİUM — Sen yemek yerken o gelip lokmanı senin ağzından almağa kalksa sen kızmaz mısın?

PALİNURUS — Olmuş bunlara olanlar! İkisi de iyice tutulmuş, kaçırmuşlar akıllarını! Bakın hele şunlara, nasıl da sarılıyorlar birbirlerine! Boğulacaklar hani!... (*Aralarına girmeye çalışır*) Ayrılın bakayım siz birbirinizden.

PLANESİUM — Bu yeryüzünde de katıksız bir mutluluk olmuyor ki! Ağzımızın tadını bozmak için bu herif belâ kesildi başımıza!

PALİNURUS — Bakın şu tebiyesize! O baykuş gözleriyle bana belâ diyor!... Seni sarhoş kaltak! Seni beyinsiz kafa seni!

PHAEDROMUS — Ne? Sen benim Venüsüne dil mi uzatıyorsun? Ağzını mı bozuyorsun? Ne demek? Bir köle parçasının, kötek kaçkını bir edepsizin efendisinin karşısında söz söylemeğe kalkması görülmüş şey mi? Dinim kakkı için! O senin dediklerin pahalıya oturacak sana. (*Döver*) Sövmek ne demekmiş öğren işte; kulağına küpe olsun da bir daha ağzını açayım deme!

PALİNURUS, *Planesium'a* — Ey geceler bekçisi Venüs! İmdat!

PHAEDROMUS, *Palinurus'u gene döver* — Seni teres! Daha susmıyacak mısın sen?

PLANESİUM — Öyle bir taşa vurucaksın da ne olacak sanki? Elini acıtmaktan başka neye yarar?

PALİNURUS — Bu ne iştir senin ettiğin,

Phaedromus? Utanmıyor musun sen? Yakışır mı sana? Ben sana akıllıca usluca öğütler veriyorum, sen beni dövüyorsun, sonra da bu deli kızla sevişiyorsun! Ayıp değil mi sana? Sen böyle delilikler edecek adam mıydın?

PHAEDROMUS — Hele sen bana akıllı başında bir âşık göster, onun ağırlığınca altın veriyim ben sana!

PALİNURUS — Sen de bana ne yaptığını bilir bir efendi göster, ben sana onun ağırlığınca elmas vereyim.

PLANESİUM, *Phaedromus'a* — Git güle güle, gözümün bebeği! Bir kapı gürültüsü duyduğum, kilitler gıcırıyor: Bekçi tapınağı açıyor. Daha ne kadar sürecek bu? Biz ne zamana kadar böyle gizli gizli sevişeceğiz? Aşkımız özgürlüğü tadamıyacak mı?

PHAEDROMUS — Sen hiç tasa etme. Benim bir asalağım vardır, üç gün oluyor, ben onu para getirsin diye Karia'ya gönderdim; bugün döner gelir.

PLANESİUM — Sen de bir türlü o işi bitiremiyorsun ki!

PHAEDROMUS — Venüs'e andım olsun, ben seni bu evde üç günden çok bırakmam; özgürlüğe lâyıksın sen, özgürlüğe kavuşmalısın!

PLANESİUM — Unutma bu sözünü. Gitmeden önce, gel, bir daha öpüşelim.

PHAEDROMUS — Bana bir taht versinler, dinim hakkı için, ona da değişmem bu öpücüğü. Ne zaman göreceğim seni?

PLANESIUM — Artık senin elinde o: Beni azad ettir ki görüşelim. Beni seviyorsan, hep böyle soracağına parayı bulup beni satın alırsan artık karşına bir çıkan olmaz. Hoşça kal. (*Eve girer*)

PHAEDROMUS — Bıraktı gitti beni... Ah! Palinurus! öldüm, öldüm ben artık!

PALINURUS — Ya ben? Bir yandan yediğim dayaktan, bir yandan da uykudan ölüyorum.

PHAEDROMUS — Gel arkam sıra. (*Palinurus'la birlikte eve girer*)

İKİNCİ PERDE

I. SAHNE

CAPPADOX, PALİNURUS.

CAPPADOX, *Aeskulapios tapınağından çıkar* ;
karnı dağ gibi şiştir — Verdim ben kararımı:
Bu tapınağı bırakıp evime taşınacağım artık. An-
laşıldı: Ben Aeskulapios'un umurunda bile değilim,
beni iyileştirmek aklına bile gelmiyor, alay edi-
yor benimle. Günden güne güçten kuvvetten dü-
şüyorum, derdim de artıyor. Dalağım bir kemere
döndü; yürümüyor muyum, boğuyor beni, sanki
gebeyim de ikiz doğuracağım! Hani karnım çat-
layıverecek diye korkuyorum... Neymiş bu be-
nim başıma gelenler!...

PALİNURUS, *Phaedromus'un evinden çıkar* ;
içeriye, efendisine seslenir — Sen akıllı bir adam-
sın, Phaedromus, beni dinlersin, beni dinlersin
de tasa etmez, böyle kedere kapılmazsın. Se-
nin asalak Karia'dan daha dönmedi diye me-
rak ediyorsun. Bana kalırsa, parayı bulmuş
getiriyor o; bulamasaydı, zincire vursalar ora-
larda kalmaz, buraya yemliğinin başına dö-
nerdi.

CAPPADOX — Kimdir orada konuşan?

PALİNURUS — Bir ses geldi kulağıma; kimmiş acaba?

CAPPADOX — Phaedromus'un kölesi Palinurus değil mi o?

PALİNURUS — Kimmiş o herif öyle? Karnı davula dönmüş, gözleri de ıspanak renginde.. Duruşunu, yürüyüşünü tanır gibi oluyorum ama suratının rengi bir acayip geliyor bana... Ha! tanıdım, tanıdım, şu Cappadox denilen gidi. Hele bir konuşalım şununla.

CAPPADOX — Merhaba, Palinurus.

PALİNURUS — Merhaba, alçaklar kıralı! Nasılsın bakalım?

CAPPADOX — Öyle bir haldeyim ki, Palinurus...

PALİNARUS — Lâyiğindir senin!... Nen var ki?

CAPPADOX — Dalağım boğuyor beni, böbreklerim sızlıyor, ciğerlerim paramparça oluyor, karaciğerim ağrıyor, yüreğimin sanki damarları kopuyor, bağırsaklarım yara gibi.

PALİNURUS, *tuhaf bir bilgin edası takınarak* — Anladım, anladım, bu seninkine karaciğer yangısı derler.

CAPPADOX — Ya dalağım? Beni ikiye bölüyor.

PALİNURUS — Biraz yürü: Dalağa birebirdir!...

CAPPADOX — Benim gibi bir zavallıyla alay etmek akıllılık mıdır, Palinurus?

PALİNURUS — Hele sabret birkaç gün,

bağırsakların iyice çürüsün. Salamuranın tam zamanıdır şimdi... Satarsın barsaklarını, öyle bir para eder ki hani kendini satsan o kadar kazanamazsın.

CAPPADOX — Kuzum bırak artık şakayı da sana dir soracağım var, ona cevap ver: Bu gece bir düş gördüm ben, sana anlatsam ne demek olduğunu söyleyebilir misin acaba?

PALİNURUS — Ne demeysin düş yormak için benden iyisini bulamazdın hani! Falcılar bile gelir, bana danışırlar; her dediğime de tanrı sözü gibi inanırlar.

II. SAHNE

AŞÇI, PALİNURUS, CAPPADOX

AŞÇI, *Phaedromus'un evinden çıkar* — Burada dikilmiş ne duruyorsun, Palinurus be! İçeri gir de kilerden ne çıkaracaksan çıkar, Asalak gelince yemek hazır olsun.

PALİNURUS — Hele dur biraz: Şunun düşünü yoracağım.

AŞÇI — Sen mi yoracaksın? Ayol, sen kendin bir düş görünce gelir bana sorarsın.

PALİNURUS — Bak, onu doğru söyledin.

AŞÇI — Haydi, sen çıkar kilerden çıkaracağın.

PALİNURUS, *Cappadox'a* — Sen de gördüğün düşü anlatırsın aşçıya. Sana benim yerime benden iyisini bıraktım: Ben ne biliyorsam hepsini ondan öğrendim.

CAPPADOX — Acaba şimdi dinler mi beni?

PALİNURUS — Dinler, dinler elbette, neden dinlemesin? (*Çıkar*)

CAPPADOX, *Palinurus'u gösterir* — Bak az bulunur böylesi: Hocasının yanında bilginlik taslamağa kalkmıyor... Şimdi dinle sen beni.

AŞÇI — Benim bir bilmişliğim yok ya, hele dinliyelim.

CAPPADOX — Bu gece düşümde Aeskulapios'u gördüm, benden ta ötede oturuyordu, yanıma gelmedi, beni hiç iplemedi.

AŞÇI — Eh! O öyle yaptıysa da, hiç şüphe etme, öteki tanrılar da öyle yapar. O tanrılar aralarında öyle bir anlaşırlar ki! Hastalığın iyileşmiyor, azalmıyorsa ona da hiç şaşma.. Sen gidip te İuppiter'in tapınağında yataydın; ettiğin yeminlerin de az mı yardımı dokundu sana.

CAPPADOX — Yalan yemin edenlerin hepsi Juppiter tapınağına gitmeğe kalksalar yer mi kalır orada?

AŞÇI — Şimdi diyeceğimi iyi dinle: Sen git de Aeskulapios'a yalvar, senin suçunu bağışlasın; yoksa o gördüğün düş başına bir belâ geleceğine haberdır.

CAPPADOX — Sağol: Ben gideyim de yakarayım tanrıya. (*Gene tapınağa girer*)

AŞÇI — Git o tanrı belânı versin! (*Eve girer*)

PALİNURUS, *evden çıkar* — Hey ölümsüz tanrılar! Nedir o gördüğüm? Kimmiş o gelen?

Bizim efendinin Karia'ya gönderdiği asalak değil mi o? (*İçeriye seslenir*). Phaedromus, Phaedromus, gel buraya, çabuk gel; gel diyorum sana!

PHAEDROMUS, *evden çıkar* — Orada durmuş ne bağıırıyorsun öyle?

PALİNURUS — Senin asalak geliyor yahu... Bak meydanın ta öbür ucunda... Yel yeperek, yelken kürek geliyor işte.. Hele biz şöyle bir kenara çekilelim de neler söylüyor onu dinliyelim.

PHAEDROMUS — İyi akıl ettin (*Phaedromus ile Palinurus, Buğday Kurdu'na gözükmemek için, sahnenin dibinde bir köşeye çekilirler*)

III. SAHNE

BUĞDAY KURDU, PHAEDROMUS

PALİNURUS

BUĞDAY KURDU — Dostlar, yabancılar,yol verin bana, bırakın da görülecek işim var benim. Kaçın, savulun: Çekilin benim yolumdan. Karışmam sonra, böyle koşarken ya alnım, ya dirseğim, ya göğsüm, ya dizim bir yerinize çarpar, incitir sizi. Birdenbire öyle bir işim çıktı ki hiç sormayın: Çok acele... Yeryüzünün en güçlü, en büyük adamı gelsin, o bile döndüremez beni yolumdan... İster kıral, ister komutan, ister yargıç, ister çavuş, ister bucak bayı, birini dinlemem, kim olursa olsun baş aşağı deviririm...Uzun uzun üstlüklerini başlarına çekip koltuklarının altında kitaplarla sokak ortasında duran, gevezelik eden Yunancılara, her yanda insanın

önüne çıkan kaçak kölelere, günün her saatinde meyhane meyhane dolaşan, beş on para çaldılar mı onu da hadi meyhanede harcamağa giden serserilere gelince.. bilmiş olsunlar yolumun üstüne dikildiler mi, patlatırım karınlarını. Şehrimizin sokaklarında top oynıyan züppe-ler de bilmiş olsun, onları da, kölelerini de, devirir öyle geçerim ha!... Başlarına bir belâ gelmesin diyorlarsa, evlerinden çıkmasınlar

PHAEDROMUS — Söz söylemesini biliyor doğrusu: Bir de yetkisi olsa, şehri iyi yönetecek hani! Zamanenin halini doğru anlattı; bu günkü köleler hep onun dediği gibi, birine söz geçiremiyorsun.

BUĞDAY KURDU — Phaedromus'u, benim can kurtaranım Phaedromus'u nerede bulabilirim acaba? Bir bilen var mı?... İşim öyle acele ki! Hemen görüp konuşmalıyım.

PALİNURUS, *Phaedromus'a* — Seni arıyor.

PHAEDROMUS — Karşıcı gitsek mi?. Hey, Buğday Kurdu! Dinle beni!

BUĞDAY KURDU — Kim çağırdı beni? Kim söyledi benim adı mı?

PHAEDROMUS — Seninle konuşmak istiyen biri.

BUĞDAY KURDU — Ya ben ne kadar istiyorum seninle konuşmağı! Senin istediğinden elbette bin kat daha çok!

PHAEDROMUS — Benim uğur haberim, benim Buğday Kurdum! Bilsen seni nasıl bekliyordum!

BUĞDAY KURDU — Merhaba!

PHAEDROMUS — Seni sağ esen gördüğüme pek sevindim; ver bana elini. Nasıl be nim işler? Umut besliyeyim mi? Sen onu söyle!

BUĞDAY KURDU — Ya benim işlerim nasıl? Ben umutlanayım mı? (*Yalandan bayılır gibi olur*)

PHAEDROMUS — Ne oldun öyle?

BUĞDAY KURDU — Gözlerim karardı; aşıktan dizlerimin bağı kesildi.

PHAEDROMUS — Elbette yorulmuşsun-
dur.

BUĞDAY KURDU, *gene bayılır gibi* — Tut beni, kuzum! Tut beni.

PHAEDROMUS — Bakın nasıl sarardı! Çabuk bir iskemle, a oturtalım adamcağızı. Hadi, bir ibrik su getirin; haydi, çabuk olun!

BUĞDAY KURDU — Bana bir fenalık geliyor.

PHAEDROMUS — Su ister misin?

BUĞDAY KURDU — Suyun içinde birkaç da et parçası varsa, ver, ver de yutayım!

PALİNURUS — Hay tanrılar belânı versin senin!

BUĞDAY KURDU — Benim iyileşmemi istiyorsanız, serinletin beni biraz.

PHAEDROMUS — Baş üstüne! (*Phaedromus ile Palinurus Buğday Kurdu'nu yelpazelerler*)

BUĞDAY KURDU — Ne yapıyorsunuz siz?

PALİNURUS — Ne yapacağız? “Beni serinletin” dedin, serinletiyoruz.

BUĞDAY KURDU — Ben istemem öyle yeli.

PHAEDROMUS — Ya nedir senin istediğin?

BUĞDAY KURDU — Ben karnımı doyuracak bir yel isterim.

PALİNURUS — Juppiter de, bütün tanrılar da kahretsin seni!

BUĞDAY KURDU — Öldüm ben, gözlerim kararıyor; açlıktan dişlerim kamaştı, boğazım kurudu. Bir kişi yemeksiz kaldı mı, bağırsaklarından hayır gelmiyor artık.

PHAEDROMUS — Birazdan yiyecek veririz sana.

BUĞDAY KURDU — Bana bir yiyecek mi verirsiniz? Ben öyle anlaşılmaz sözler istemem, yiyecek ne verecekseniz şöyle adıyla söyleyin.

PHAEDROMUS — Bilsen kilerde nelerimiz var bizim!

BUĞDAY KURDU — Hani nerede? Sabrım tükendi artık benim... Hele bir tanışayım onlarla; dişlerim hasretten ölüyor!

PHAEDROMUS — Domuz pastırması var, domuz göğsü var, domuz memesi var...

BUĞDAY KURDU — Sahi hepsi varmı onların? Yani çengele asılı demek istiyorsun.

PHAEDROMUS — Hayır, hepsi de kesilmiş, tabaklara dizilmiş, seni bekliyor; bugün geleceğini biliyorduk senin.

BUĞDAY KURDU — Söyliyeyim ben sana: beni aldatmağa kalkma, kandırma beni, sonra kötü kişi oluruz!

PHAEDROMUS — Sevdiğimin başı üzerine

yemin ediyorum ki yalan değil. Ama sen ne yaptığını anlatmıyorsun bana.

BUĞDAY KURDU — Bir şey getiremedim ben.

PHAEDROMUS — Yitirdin beni bu sözünle!

BUĞDAY KURDU — Hele bir yardım edin, ben gene bulurum seni. Karia'ya gideceksin dedin, kalktım gittim, senin oradaki arkadaşını gördüm, bize parayı bulmasını söyledim. Bilsen seni ne kadar seviyor o adam! Hiç öyle oyun etmeğe kalkmadı, gerçek bir dost olduğunu gösterdi, bize bir iyilik etmek için elinden geleni yaptı. Kısacası, benim ricama açıkça cevap verdi ... Yani o da senin gibiymiş, onun da meteliği yokmuş...

PHAEDROMUS — Sen de uzattıkça uzatıyorsun, öldürüyorsun beni.

BUĞDAY KURDU — Öldürmüyorum, kurтарыyorum seni, senin iyiliğine çalışıyorum... Ondan o cevabı alınca, boşuna yola çıkmışım diye üzülerek doğru halk meydanına koştum. Baktım ki orada bir asker dolaşıyor; hemen yanına vardım, bir selâmladım. O da beni selâmladı, elimi sıktı, kolumdan tutup benimle yürümeğe başladı, Karia'ya neden geldiğimi sordu. "Hiç! keyfim için dolaşıyorum" dedim. "Sen Epidaurus'ta Lyco derler bir sarraf vardır, tanır mısın?" dedi. "Tanırım" dedim. "Bir de Capadox adında bir gidi vardır, onu da tanır mısın?" diye sordu. "Tanımaz olur muyum? Kaç

kere gittim onun evine!..” dedim; sonra: “Ne işin var senin onunla” diye sordum. “Otuz minaya bir kız aldım ondan” dedi; “Giycekleri, ziynetleri için de ayrıca on mina verdim” dedi. “Paranın hepsini ödedin mi?” dedim. “Hayır” dedi. “Hani demin söylediğim sarraf Lyco yok mu? Parayı işte ona bıraktım” dedi. “Benim mührümle mühürlenmiş bir mektup alınca hemen gidip kızı da, eşyasını da gidinin evinden çıkaracak, mektubumu götür-en adama teslim edecek” dedi. Sonra yanından ayrıldım o askerin; ama salıvermedi beni, yemeğe çağırdı. Gelmem desem terbiyesizlik olurdu, razı oldum. “İstersen hemen gidip oturalım sofraya” dedi. Beğendim o teklifini. Ne yaparsın? Günü uzatmak, geceden saat çalmak doğru değildir bence... Eve gittik, baktık ki sofraya hazır... Sofra bizim için kurulmuş, biz de oradayız, durulur mu?.. İyice yedik, iyice içtik, sonra bizim asker zarlara getirtti: “Oynayalım” dedi. Ben oyuna üstlüğümlü koydum, o da parmağındaki halkayı koydu, Planesium’un adını andı.

PHAEDROMUS — Benim sevgilimin adını mı?

BUĞDAY KURDU — Dur canım biraz!...Attı zarlara, hepyek geldi. Ben attım zarlara, Sütannem Hercula’yı andım, attım, baktım ki düşüş! Askere bir sağrak dolusu şarap sundum; birden çekti, başını eğdi, uyuyuverdi. Dururmuyum ben? Hemen parmağından halkayı çektim, usulca yataktan aşağı indim, askeri

uyandırmamağa dikkat ettim. Köleleri: “Nereye gidiyorsun” diye sordular. “İnsan fazla yiyince nereye giderse oraya gidiyorum.” dedim. Karşıma kapı geldi. Tabanı kaldırdığım gibi kaçtım oradan.

PHAEDROMUS — Aferin!

BUĞDAY KURDU — Sen aferin demeyi şimdi bırak da ben senin bütün dilediklerini yerine getirdiğim gün dersin. Şimdi içeri girelim, seninle bir mektup yazalım, basalım mührü.

PHAEDROMUS — Ben olmaz diyecek değilim ya!

BUĞDAY KURDU — Ama önce boğazımıza birşey girmeli! Pastırma mı, göğüs mü, ne olursa bir şey yiyelim. Karnımız bir doymalı: Ekmek, sığır kızartması, bol şarap, büyük bir çömlek insanın zihnini açar. Sen eline kalemi alırsın; Palinurus hizmet eder, ben bir yandan yerim, bir yandan da ne yazacağını söylerim, sen de yazarsın. Gel arkam sıra.

PHAEDROMUS — Geliyorum. (*Girerler*)

ÜÇÜNCÜ PERDE

I. SAHNE

LYCO, BUĞDAY KURDU, CAPPADOX

LYCO, *yalnız* — Beni pek zengin bir adam sanıyorlar. Şimdi hesabımı kitabımı yaptım, nem var, borçlarım nedir, hepsini öğrendim. Borçlarımı ödemezsem, eh! Oldukça zenginim; ödemeğe kalkarsam bir param kalmıyacağı gibi daha da borçlu çıkarım. Ama alacaklılarım da beni pek rahatsız etmesinler hani! Yargıç margıç önüne götürmeğe kalktılar mı basarım ha yemini, avuçlarını yalarlar. Biz sarraflar böyleyizdir işte: Alacağımızı kimsede bırakmayız ama kimseye borcumuzu vermeyiz; seslerini yükselttiler mi, basarız yumruğu. Erkenden para kazanan o kazandığını bir yana koymazsa arası çok geçmez acından ölüverir. Bir köle alayım diyorum ama paraya da kıyamıyorum: Ödünç bir köle bulsam çok iyi olacak!

BUĞDAY KURDU, *arkasına subay uşağı elbisesi giymiş, bir gözünü de bir bezle örtmüştür*; *Phaedromus'un evinden çıkar, içeriye, Phaedromus'a seslenir* — Sen hiç merak etme, benim karnım doydu ya! Tembih membih istemez. Ne yapacağımı biliyor-

um, hatırlıyorum. Senin işini istediğinden âlâ başarırım, hiç korkun olmasın. (*Kendi kendine*) Karnımı doyurmasına doyurdum ama gene boş bir yer kaldı: Hani bulsam, oraya da ne olur ne olmazın ne olur ne olmazın diye bir şeyler sıkıştırırım! (*Lycu'yu görür*) Bu da kim? Aeskulapios'u selâmlamak için başını örtmüş... Ha tam benim aradığım adam. (*Arkasından gelen köleye*) Sen gel arkam sıra. Ben tanımamış gibi gözükeceğim. (*Lycu'ya*) Baksana bana, arkadaş bir diyeceğim var sana.

LYCO — Merhaba tekgöz!

BUĞDAY KURDU — Kuzum, sen benimle alay mı ediyorsun?

LYCO — Sen Kokles'in torunlarından mısın yoksa? Onların da hepsi tekgözlüdür de!

BUĞDAY KURDU — Sikyone savaşındaydım, mancınıktan gözüme bir ok geldi..

LYCO — Artık Sikyone'de gözüne bir ok mu geldi, yoksa başına bir kâse atıldılar da senin gözünü o mu çıkardı, ben karışmam orasına!

BUĞDAY KURDU, *Kendi kendine* — Bu herif falcı mı ne? Doğrusu, benim başıma öylesine ok çok gelmiştir! (*Yüksek sesle*) Bana bak, arkadaş, ben bu yarayı devlet hizmetinde aldım. Kendine gel de başına belâ çıkarma.

LYCO — Belâ çıkarmayım da başka bir şey mi çıkarayım sana?

BUĞDAY-KURDU — Kendine gel dedik sana.. Senin çıkaracağın belâ da başka şeyin de senin olsun... Ama bana aradığım adamı gös-

terebilirsen ettiğin iyiliği ömrümce unutmam. Sarraf Lyco derler biri varmış, onu arıyorum ben.

LYCO — Ne diye arıyorsun sen onu? Kim gönderdi seni?

BUĞDAY KURDU — Söyliyeim kimin gönderdiğini. Beni asker Therapontigonus Platagidorus gönderdi.

LYCO — Bu ad bana yabancı değil. Bir yol yazdım da tam dört sayfa doldurdu... Lyco'yu ne yapacaksın sen?

BUĞDAY KURDU — Bu mektubu vereceğim ona.

LYCO — Sen kimsin?

BUĞDAY KURDU — Azadlısıyım o askerin. Adıma Summanus derler.

LYCO — Safa geldin Summanus! Ama neden Summanus koymuşlar senin adını? Sabahçı mısın sen? Sabah yağın çiğle bir ilgin mi var?

BUĞDAY KURDU — İçtim mi hemen uyuyuveririm, yorganımı da ıslatırım, onun için adıma Summanus koydular.

LYCO — Öyle ise sen kendine başka bir yer ara; Summanus'lar bizim evin işine gelmez... Benim senin aradığın adam.

BUĞDAY KURDU — Ya sarraf Lyco sen misin?

LYCO — Ta kendisi.

BUĞDAY KURDU — Therapontigonus'un sana çok selâmı var; sana bu mektubu gönderdi.

LYCO — Bana mı?

BUĞDAY KURDU — Evet, sana. Al da bak bir yol. Tanıdın mı mühürü?

LYCO — Tanımaz olur muyum? Eli kalkanlı bir asker; kılıcını kaldırmış, bir fili ikiye bölüyor.

BUĞDAY KURDU — Eh işte, o askerin hatırını kırmıyayım diyorsan, mektubunda söylediklerini birer birer yaparsın.

LYCO, *Buğday Kurdunun uzaklaşmasını ister gibi elini sallıyarak* — Ne yazmış onu bir okuyayım.

BUĞDAY KURDU — Peki, peki, baş üstüne; ben bana buyurulan işi göreyim de..

LYCO, *mektubu okur* — “Asker Therapontigonus Platigidorus, Epedaurus’lu dostu Lyco’ya çok çok selâm eder...”

BUĞDAY KURDU, *kendi kendine* — Elime düşüyor herif, tutuluyor tuzığa!

LYCO, *okuyarak* — “Senden dilerim, sizin şehirden aldığım kızı sana bu mektubumu getirecek olan adama hemen teslim edesin. O kızı senin yanında almıştım, pazarlığı da sen etmiş-tin. Ziynetleriyle fistanlarını da vermediği unutmama. Kararımızı unutmamışsındır: Esirciye parayı verecek, kızı da benim adamıma teslim edeceksin” (*Buğday Kurduna*) Kendisi nerede? Neye gelmedi buraya?

BUĞDAY KURDU — Söyliyeğim neden gelmedi. Üç gün oluyor, biz Hindistan’dan Karia’ya geldik; Therapontigonus Karia’da Philippos altınından kendi adına yedi aylık bir anıt diktirecek.

LYCO — Ne diye anıt diktiriyor?

BUĞDA YKURDU — Onu da söyliyeyim: İran'lılar, Paphlagonia'lılar, Sinop'lular, Arap'lar, Karia'lılar, Girit'liler, Suriye'liler, Rhodos'lular, Lykia'lılar, Oburistan'lılar, Esrikistan'lılar, Atistan'lılar, Eşekistan'lılar, senin anlıyacağın bu yeryüzündeki ulusların yarısı, yirmi gün içinde onun kılıcı önünde baş eğdi; işte o yengilerini anlatmak için bir anıt diktiriyor.

LYCO — Vay canına!

BUĞDAY KURDU — Şaştın mı bu işlere?

LYCO — Şaştım ya, nasıl şaşmıyayım?

Ayol bütün o ulusları yakalayıp tavuk gibi kümese tıksan, öyle bir kümesin çevresini bir yılda dolaşamazsın. Ama anladım: Sen gerçekten onun adamısın: atmandan belli.

BUĞDAY KURDU — Yani istersen daha da söylerim.

LYCO — Hayır, ziyade olsun!... Sen benimle gel de o senin işi bitiriverelim... Hah! Aradığımız adam da bura da işte. (*Tapınaktan çıkan Cappadox'a*) Gün aydın esirci!

CAPPADOX — Tanrılar yardımcın olsun!

LYCO — Seni niçin arıyoruz bilirir misin?

CAPPADOX — Sen söylemeyince ben nereden bileyim?

LYCO — Sana para vereceğim, sen de senin evde ki kızı (*Buğday Kurdu'nu gösterir*) bu adama teslim edeceksin.

CAPPADOX — Ama benim yeminim var...

LYCO — Yemin düşünmenin sırası mı şimdi? Sana para vereceğiz diyoruz.

CAPPADOX — Orası da doğru hani! Böylesine öğüdü kim tutmaz? Haydi gelin benimle.

BUĞDAY KURDU — Ama bilmiş ol, gidi: Bana oyun etmeğe kalkmıyacaksın. (*Üçü de çıkarlar*)

DÖRDÜNCÜ PERDE

I. SAHNE

OYUNCULAR BAŞI

OYUNCULAR BAŞI — Doğrusu ya, şu Phaedromus usta adammış, palavracıların en ustasını buldu kendine! O herife çaşıt mı desem, fesatçı mı desem? Hangi adın yakışacağını bilemiyorum. Onun için kiraladığım elbiseyi bir daha elinden alamıyacağım diye korkuyorum hani. Benim işim onunla değil, onunla değil, Phaedromus'la ama gene dikkat etmeli, gözüm açık bulunmalıyım... Şimdi o buradan çıktı, ben size bir iyilik edeyim, bu memlekette iyileri de, kötülerini de, namusluları da, namussuzları da, nerede bulursunuz, onu söyliyeyim, arıyacağız diye zahmete girmeyin. Bir kalpazan bulmak mı istiyorsunuz? Mahkeme kapısına gidin. İşiniz yalancılarla, palavracılarla ise, Cloacina tapınağının yolunu tutarsınız. Zengin, elleri açık kocalar, Pocia dikili taşının çevresinde bulunur. Artık işe yaramaz, eskimiş kızlarla iş peşinden koşan adamlar da oralarda dolaşır. Yiyinti meraklıları balık pazarında gezer. Aşağı çarşıda kibarlarla zenginelere raslarsınız. Orta çarşıda,

cetvel boyunda, övüngen kabadayılarla karşılaşsınız. Curtius gölünden biraz yukarı çıkın, gevezeler, zevzekler, ötekini berikini çekiştirip iftira edenler, kendilerinin kabahatlerini görme-yip başkalarının en küçük suçlarını anlatıp du-ranlar işte orada toplanırlar. Eski dükkânlara gidin, orada da tefecilerle müşterilerini bulursu-nuz. Kastor tapınağının arkasında, güvenilmi-yecek birtakım kimseler dolaşır, onlardan sakı-nın kendinizi. Toskana'lılar sokağında, vücutlarını mal diye kullananlar dolaşır. Velabra sokağı ekmekçilerle, kasaplarla, bağırsağa bakan falcı-larla eskicilerle doludur; zengin çabuk iflâs ede-cek kocaların yeri de Leucadia Oppia'dır... Ama benim kulağıma bir ses geldi, bir kapı açılıyor; dilimi tutayım artık. (*Çıkar*)

II. SAHNE

BUĞDAY KURDU, CAPPADOX, LYCO,
PLANESİUM

BUĞDAY KURDU, *Planesium'a* — Kız sen önden yürü; arkamdakine nasıl bakayım ben? (*Cappadox'a.*) Bu kızın giyecekleri, ziynetleri, nesi varsa hepsi bizim efendininmiş, kendisi öyle söyledi bana.

CAPPADOX — Değildir diyen oldu mu sana

BUĞDAY KURDU — Yok bir hatırlata-yım dedim de.. Ne olur ne olmaz!

LYCO, *Cappadox'a* — Ha! Ben de hatır-

latayım sana: Bu kızın özgür olduğunu söylerlerse sana verdiğim parayı otuz minayı geri vereceksin, öyle kararlaştırmıştık.

CAPPADOX — Sen hiç merak etme, kararımızı unutmadım ben; sözümünden geri dönmem.

BUĞDAY KURDU — Yalnız şimdi değil zamanı gelince de hatırlıyacaksın ha!

CAPPADOX — Hatırlarım, hatırlarım, ben sana kızı inancalı satıyorum.

BUĞDAY KURDU — Bir gidinin inancasını kabul eder miyim ben? Sizin varınız yoğunuz bir dilinizdir be! Onu da yalan yere yemin etmek için kullanırsınız! Ödünç para alır, sonra da almadık dersiniz... Sattığınız kızlar da azad ettikleriniz de, buyruğunuz altındakiler de gerçekten sizin malınız değildir... Kimse size kefil olmayacağı gibi siz de kimseye kefil olamazsınız. Gidiler bu yeryüzünde en çok neye benzer diye sorarlarsa ben sineğe, sivri sineğe, tahtakurusuna, bite, pireye benzer derim; kimse sevmez onları, her kese kötülükleri dokunur, ellerinden bir iyilik gelmez... Hele bir bak: Çarşıda hiçbir namuslu adam durup da sizinle konuşuyor mu? Bir konuşan oldu mu, herkes ayıplar onu, herkes ona çıkışır, artık herkes parmakla gösterir. Bir kötülük etmese bile herkes ona namusunu, onurunu yitirdi diye bakar.

LYCO — Doğrusu ya, benim tekgözlüm gidiler alayını iyi tanıyormuşsun sen!

BUĞDAY KURDU — Yani sizler için

başka türlü düşünüyorum mu sanıyorsun? Hepiniz de bir soydansınız be... Siz sarraflar da gidilerden aşağı kalmazsınız... Onlar, mallarını satmak için bari bir yere saklanırlar, utanmaları vardır; siz çarşının ortasına seriverirsiniz. Onlar elâlemi kandırarak, ahlâksızlığa sürükliyerek öldürüyor ama. Siz de ağır ağır faizler alarak öldürüyorsunuz. Millet size karşı birçok kanunlar çıkardı ya, kaç para eder? Çıkar çıkmaz unutuluyor o kanunlar, siz gene bir yolunu bulup kurtuluyorsunuz. Sizin için kanunların kaynar sudan farkı yok: Biraz beklediniz mi, soğuyuveriyor.

LYCO, *kendi kendine* — Dilimi daha tutsam iyi olurmuş.

CAPPADOX — Diyecek yok hani! Adam kötölemekte pek ustaymışsın sen!

BUĞDAY KURDU — İyileri kötölemeğe kalkmak kötü bir şeydir ama kötöleri de kötölemeyecek değiliz ya! Hakkını vermeli herkesin... Kötöleri kötölemek bence iyilik etmektir.... Ben senin inancını da istemem, başka hiç bir gidininkini de istemem... Benden başka bir istediğin var mı, Lyco?

LYCO — Yok, yok, sağ esen olmandan başka bir dileğim yok benim.

BUĞDAY KURDU — Sen de sağ esen ol.

CAPPADOX — Benim sana bir söyleyeceğim var.

BUĞDAY KURDU — De bakalım ne istiyormuşsun?

CAPPADOX — Kuzum, iyi bak o kıza, bir şeyi eksik olmasın! Ben onu evimde ırziyle, namusu ile büyüttüm...

BUĞDAY KURDU — Bir şeyi eksik kalmasın diyorsan, sen kendin ver de bir sıkıntı çekmesin.

CAPPADOX — Tanrılar belânı versin senin!

BUĞDAY KURDU — Asıl senin belânı versinler... Hakkındır hani!

CAPPADOX, *Planesium'a* — Budalamısın sen? Ne var ağlıyacak? Hiç korkma, ben seni iyi bir insana sattım. Sen de namuslu, aklın başında bir kız olduğunu göster. Haydi, güzel güzel git bu adamla, benim güzel yüzlüm!

LYCO — Summanus, senin bana başka bir diyeceğin yok mu?

BUĞDAY KURDU — Tanrılara emanet ol, sağlıcağılan kal. Benim için emeğini de paranı da esirgemedin.

LYCO — Efendine benden çok çok selâm söyle.

BUĞDAY KURDU — Baş üstüne! (*Planesium'la birlikte çıkar.*)

LYCO, *Cappadox'a* — Ya sen, esirci, senin bana bir diyeceğin var mı?

CAPPADOX — Kendime bakabilmem için senden on mina istemiştim, onu unutmazsan başka bir diyeceğim yok.

LYCO — Peki, peki, yarın sabah birini gönder de aldırır (Çıkar).

CAPPADOX, *yalnız* — Bu iş hayırlı oldu

doğrusu! Hele ben tapınağa gideyim de tanrıya şükredeyim. Vaktiyle ben bu kızı on minaya almıştım, o zaman küçücüktü; satan adamı da bir daha görmedim. Ölmüştür her halde.. Ölmüş, ölmemiş bana ne? Ben parayı cebime indirdim ya Tanrılar bir kimseyi korudular mı, iyi para kazandırıyorlar doğrusu! Hele ben gideyim de kurban kestireyim; bugün iyice bir yiyip içeyim diyorum... (*Tapınağa girer*)

III. SAHNE

THERAPONTİGONUS, LYCO

THERAPONTİGONUS — Köpürerek geldim; hani şu şehirleri yıktığım öfke yok mu? İşte o öfkemi takındım da geldim. Hiçbir öfkeye benzemez!... Sana bıraktığım otuz minayı ya şimdi verirsin, ya şimdi senin canını cehenneme gönderirim.

LYCO — Ben de sana öylesine bir dayak atarım ki hiçbir dayağa benzemez. Benden alacağı olmadan para istemeğe gelenlere attığım dayak yok mu? Sen de o dayağı yersin işte.

THERAPONTİGONUS — Küstahlığa kalkışma şimdi, beni korkutacaksın sanma.

LYCO — Sen de patırtı etmekle benden parayı iki kere alırsın sanma; bir kere verdim, bir de sana bahşış verecek değilim.

THERAPONİTİGONUS — Ben sana paramı emanet ederken aklıma gelmişti zaten; se-

nin güvenilecek bir adam olmadığını, paramı bir daha göremeyeceğimi düşünmüştüm ben.

LYCO — Öyledir de ne de diye geldin, istiyorsun?

THERRAPONTİGONUS — Kime verdinse onu söylemeni istiyorum.

LYCO — Tek gözün birine verdim; senin azadlanmış, adına da Summanus derlermiş. Senin mührünle bir mektup getirdi bana.

THERAPONTİGONUS — Mektup, mühür diye ne sayıklıyorsun sen? Tek gözlü azadlı da kim oluyormuş? Azadlım mazadlım yok benim.

LYCO — Azadlın yoksa, bak o iyi. Çok askerler bilirim, kölelerini azad edip sokak ortasında bırakıverirler!...

THERAPONTİGONUS — Sen ne yaptın?

LYCO — Ne yapacağım? Sen mektubunda ne diyorsan onu yaptım... Senin mühürünle mühürlenmiş bir mektup getiren adamı geri gönderecek değildim ya! Sana karşı saygısızlık olmaz mıydı?

TÇHERAPONTİGONUS — O mektuba inandınsa sen aptalların aptalıymışsın!

LYCO — Neden inanmayım? Bizim bütün işlerimiz öyle görülür... Sen benden alacağını aldın, ben gidiyorum artık. Sağlıcağılan kal, yiğit asker!

THEFRAPONTİGONUS — Ne demek sağlıcağılan kal?

LYCO — Sağlıcağılan kalmak istemiyorsan, hastalıklarla kal; ölünceye kadar çek dur, benden sana izin! (Çıkar)

THERAPONTİGONUS, *yalnız* — Ben ne yapayım şimdi? Bunca kıralları buyruğum altına almak neye yaradı sanki? Kötü bir sarraf benimle alay ediyor işte!

IV. SAHNE

CAPPADOX, THERRAPONTİGONUS

CAPPADOX, *tapınaktan çıkar, Therapontigonu'su görmez* — Tanrılar bir yol senden yana oldu mu... öfkelerinden korkma artık! Kurbanı kestikten sonra aklıma bir şey geldi: Ya sarraf tabanı kaldırır kaçarsa? İyisi mi ben hemen gider, paramı isterim... O yiyeceğine ben yiyeyim, daha iyi!

THERAPONTİGONUS — Sana selam veriyoruz be!

CAPPADOX — Merhaba Therapontigonus Platagidorus!... Madem ki bizim şehrimize, Epidaurus'a sağ esen geldin, bugün bizim evde ye kuru ekmeğini!

THERAPONTİGONUS — Senin bu ziyafetine teşekkür ederim, ama benim de sana çekilecek bir ziyafetim var: Belânı bulduracağım sana! Söyle bakalım emanetim duruyor mu sende?

CAPPADOX — Ne emaneti? Bizim evde birşeyin yok senin, tanık manık göstermeğe kalkma: Sana borcum morcum yok benim.

THERAPONTİGONUS — Ne demek yok?

CAPPADOX — Vardı, verdim.

THERAPONTİGONUS — Sen şimdi kızı bana getirir misin, yoksa ben kılıcımın senin kafanı yarayım mı, edepsiz kerata?

CAPPADOX — Git işine be; beni korkutacak mısın sanıyorsun? Götürdüler buradan o kızı; sen de kalkıp gitmezsen, sana borcu morcu olmıyan bir adama böyle sövüp sayayım dersin benden dayağı yersin, ayakların önde def olup gidersin!

THERAPONTİGONUS — Sen mi bana dayak atacaksın?

CAPPADOX — Şimdi yalnız sözünü ediyorum, ama sen daha kafa şişireyim dersin, bilmiş ol, sözle kalmam, gerçekten atarım dayağı!

THERAPONTİGONUS — Şuna da bakın be! Gidiliğine bakmadan kalkmış, bana meydan okuyor... Yani benim bütün kahramanlıklarım, bütün zaferlerim bu herifin ayağının altında mı kalacak? Sana kılıcım üzerine, kalkanım üzerine, bana savaşlar da o kadar yararlıkları dokunan kılıcımın kalkanım üzerine yemin ediyorum, kızı getirmezsen seni keserim, hem de öyle ufacık ufacık doğrarım ki etlerini karıncalar alır götürür.

CAPPADOX — Ben de cımbızlarım, tarağım, gözgüm, saç maşalarım, makaslarım, yüz havlum üzerine yemin ediyorum! Senin bütün o korkunç tehditlerin de, küfürlerin de benim umurumda değildir. Ha senin lakırdıların, ha bizim aptesaneleri temizliyen kızın lâkırdıları!.. Senin istediğin kızı ben, senin gönderdiğin adama verdim, parayı saydı, kızı da aldı götürdü.

THERAPONTİGONUS — Kimmiş o adam?

CAPPADOX — Adı Summanus'muş, senin azadlınmış.

THERAPONTİGONUS — Benim azadlım mı? Şimdi anladım: Bu oyunu bana o Buğday kurdu oynamıştır; halkamı o aşırđı benim parmağımdan.

CAPPADOX — Halkanı mı yitirdin sen? (*Kendi kendine*) Bizim asker artık yedeğe ayrıldı demektir.

THERAPONTİGONUS — Ben şimdi nerede bulayım o Buğday Kurdunu?

CAPPADOX — Kolay onu bulmak; gider harman yerinde ararsın. Orada bir değıl, binlerce buğday kurdu bulursun. Bana bakma hiç, ben gidiyorum buradan. Sağlıcağılan kal. Dilerim, tanrılar mutlu etsin seni! (*Çıkar*)

THERAPONTİGONUS, *yalnız* — Senin başına da türlü hastalıklar, türlü balâlar göndersinler!... Ne yapayım ben şimdi? Kalayım mı? Gideyim mi buradan! Etti bana edeceğini, maskaraya çevirdi! Şunu bir bulabilsem, gösterene mükâfatını verirdim! (*Çıkar*)

BEŞİNCİ PERDE

I. SAHNE

BUĞDAY KURDU

BUĞDAY KURDU, *yalmz* — Tragedia şairlerinden biri: “Bir kadından daha edepsizi iki kadındır” demiş, doğru da söylemiş!... Ömrümde şu Phaedromus’un sevgilisi kadar edepsiz kadın görmedim hani! Ne yüzünü gördüm, ne de sözünü işittim. Yeryüzünü baştan başa dolaşın, dinim hakkı için! Daha yavuzunu bulamazsınız. Elimde halkayı görünce: “Kimden aldın sen onu?” diye sordu. “Neden sordun?” dedim. “Öğrenmem gerek de onun için sordum” dedi. Cevap vermedim. Bir de baktım, halkayı almak için elimi hart diye ısırđı. Zorla kurtuldum elinden, hemen tabanı kaldırıp kaçtım. Öylesine kancık uzak olsun benden!

II. SAHNE

PLANESİUM, PHAEDROMUS, BUĞDAY KURDU,
THERAPONTIGONUS

PLANESIUM — Haydi, Phaedromus, çabuk ol.

PHAEDROMUS — Ne var? Ne olmuş?

PLANESİUM — Kaçırma o asalağı. Bu iş, önemli iş.

BUĞDAY KURDU — Ama benim işim kötüleşti şimdi. İyiydi, iyiydi ya, talihim dönü-verdi.

PHAEDROMUS — Yakaladım işte; ne istiyorsun.

PLANESİUM — Sor bakalım o yüzüğü nereden ele geçirmiş. Benim babamın yüzüğü o.

BUĞDAY KURDU, *alayla* — Benim de teyzemin parmağında görmüştüğüm var.

PLANESİUM — Babama annesi mühür diye vermişmiş.

BUĞDAY KURDU, *gene alayla* — Sonra da baban sana verdi, değil mi?

PLANESİUM — Sen bizi alaya mı alıyorsun?

BUĞDAY KURDU — Eh! Öyledir benim âdetim; o sayede geçinirim, hem de tatlı tatlı yaşarım... Sonrası?

PLANESİUM — Kuzum! Yalvarırım sana, anamı babamı bulmama sen engel olma.

BUĞDAY KURDU — Ne gelir benim elimden? (*Yüzüğün taşını göstererek*) Ben senin babanla ananı bu taşın altına saklamadım ya!

PLANESİUM — Ben özgür bir kızdım doğduğumda.

BUĞDAY KURDU — Nice kızlar öyle özgür doğmuştur da sonra kul, karavaş olmuştur!...

PHAEDROMUS — Eee! Sen kızdıracaksın artık beni!

BUĞDAY KURDU — Bu yüzük benim elim nasıl geçti, anlattım ya sana! Daha kaç kere söyleyeceğiz? Kumarda askerin elinden aldım.

THERAPONTİGONUS, *birdenbire gelir; ötekiler görmez* — Hele şükür kurtuldum; bizim teres burada. (*Yüksek sesle Buğday Kurdu'na*) Nasılsın bakalım hayırlı adam?

BUĞDAY KURDU — Anladım senin ne istediğini? Üstlüğü için bir zar atalım diyeceksin, değil mi? Peki, üç oyun...

THERAPONTİGONUS — Zarın da senin olsun, zırzırın da senin olsun, kerata! Sen git de astır kendini... Haydi çabuk! Ya parayı, ya kızı...

BUĞDAY KURDU — Ne parası? Sen ne okuyorsun? Hangi kızı istiyorsun benden?

THERAPONTİGONUS — Hangi kız olacak, edepsiz herif? Bugün esircinin evinden alıp götürdüğün kızı istiyorum.

BUĞDAY KURDU — Ben mi? Ben kimseyi götürmedim.

THERAPONTİGONUS — Ne demek götürmedim? Kız burada işte.

PHADEROMUS — O kız özgür bir kızdır...

THERAPONTİGONUS — Özgür de ne demek? Paramla aldığım karavaşım o benim. Ben azad etmedim onu.

PHAEDROMUS — Kim verdi sana o kızı? Kimden satın aldın? Onu söyle bakalım?

THAREPAPONTİGONUS — Sarrafıma emir verdim, saydı onun parasını... Ben seni de o esirciyi

de, hepinizi sıkıştırıp paramı almasını bilirim; hem de bilmiş olun, dört karını alırım.

PHAEDROMUS — Sen analarının babalarının elinden çalınmış özgür kızları satın almakta usta bir adama benziyorsun; düş önüme de seninle mahkemeye kadar bir gidelim.

THERAPONTİGONUS — Neden mahkemeye gidecekmışım?

PHAEDROMUS, *Buğday Kurduna* — Sen de tanık diye gelirsin.

THERAPONTİGONUS — Onun tanıklığını kabul etmezler.

PHAEDROMUS — Tanrılar senin belânı versinler de senin tanıklığını kabul eden olmasın! (*Buğday Kurduna*) Ben kabul ederim senin tanıklığını: Gel benden yana.

THERAPONTİGONUS — Ne günlere kaldık be! Artık köleler de mi tanıklık edecek, yargaç katına çıkacak?

BUĞDAY KURDU, *askeri yakasından tutarak* — Sen hele yürü mahkemeye, ben kölemiyim özgür müyüm, orada anlatırım ben sana!

THERAPONTİGONUS *Buğday Kurdu'na vurur* — Çok oldun sen artık!

BUĞDAY KURDU, *bağırarak* — İmdat!

THERAPONTİGONUS — Ne bağırıyorsun öyle?

PHAEDROMUS — Sen ne hakla vuruyorsun ona?

THERAPONTİGONUS — Canım öyle istiyor da onun için vuruyorum.

PHAEDROMUS, *Buğday Kurdu'na* — Gel sen buraya. Ben onun ellerini kollarını tutar, sana teslim ederim.

BUĞDAY KURDU — Kuzum Phaedromus, beni koru, sana sığındım.

PHAEDROMUS — Korumaz olur muyum ben seni? Bunca iyiliğini gördüm; seni kendim gibi korurum ben. (*Therapontigonus'a*) Sen söyle bakalım asker: Bizim asalak bu yüzüğü senin parmağından çekmiş almış, ya sen nereden aldın?

PLANESİUM, *Therapontigonus'a* — Ben de yalvarırım sana, söyle onu nereden aldığını.

THERAPONTİGONUS — Şunların da sorduklarına, bakın... Size ne be? Oldu olacak, üstlüğümlle kılıcımı da nereden aldığımı sorun bari!

BUĞDAY KURDU — Bakındı şu böbürlöge! Âdeta meydan okuyor bize!

THERAPONTİGONUS, *Phaedromus'a* — Sen şu teresi bırak bana, sonra hepsini söylerim.

BUĞDAY KURDU, *Phaedromus'a* — Hepsini söylermiş! İnanma onun sözüne. Ha söylemiş, ha söylememiş, hepsi bir kapıya çıkar.

PLANESİUM, *Therapontigonus'un* dizlerine *kapanır* — Kuzum! Sen bana söyle.

THERAPONTİGONUS — Söylerim söylerim, kalk sen hele ayağa. Dinle beni; (*ötekilere*) siz de dikkat edin. Bu yüzük benim babam Periphanes'in yüzüğüydü. Ölmeden önce parmağından çıkardı, bana verdi... Oğluna vermiyecek de kime verecek?

PLANESİUM — Hey ulu İuppiter!

THERAPONTİGONUS — Bütün mirasını da bana bıraktı!

PLANESİUM — Hey ölümsüz tanrılar! Ey beni koruyan acıma tanrıçası! Ben sana yakarmakta hiç kusur etmedim, sen de şimdi bırakma beni! Ağam, esenlerim seni.

THERAPONTİGINUS — Ağam mı dedin? Benim kardeşim misin sen? Nereden bileyim senin benim kardeşim olduğunu? Ananın adı neydi?

PLANESİUM — Cleobula.

THERAPONTİGONUS — Ya tayanın adı?

PLANESİUM — Arcestrata. Beni bir gün kucağına aldı. Oyunları göstermek için Dionysos bayramına götürdü. Meydana vardık; biz gider gitmez hemen bir kasırgadır başladı. Seyircilerin oturdukları sıralar yıkıldı; ben korkumdan titremeğe başladım. Tam o sırada biri geldi beni yakaladı, götürdü.. Ölü müydüm, diri miydim, belli değildi.

THERAPONTİGONUS — O kargaşalığı ben de hatırlıyorum. Seni kaçıran adam ne oldu?

PLANESİUM — Bilmem ne olduğunu. (*Parmağındaki yüzüğü gösterir*) Beni annemin babamın elinden çaldıkları gün parmağımda bu yüzük vardı, şimdiye dek sakladım onu.

THERAPONTİGONUS — Hele ver de bir bakayım.

BUĞDAY KURDU, *Planesium*'a — Deli misin sen? Öyle adama yüzük güvenilir mi?

PLANESİUM — Sen bırak hele.

THERAPONTİGONUS — Hey ulu İüpiter. Bu yüzüğü senin doğumunun yıl dönümünde, sana ben vermiştim. Tanıdım. O yüzük işte... Esenlerim seni kardeşim.

PLANESİUM — Benim sevgili ağam, esenlerim seni!

PHAEDROMUS — Ben de tanrılardan dilerim, bu buluşmanız ikiniz için de hayırlı olsun.

BUĞDAY KURDU — Yalnız ikisi için değil, hepimiz için hayırlı olsun! (*Therapontigonus'a*) Sen bugün şehrimize gelmiş, kardeşini de bulmuş olmanın şerefine bize bir ziyafet çekersin; (*Phaedromus'u göstererek*) o da yarın düğününü yapıp bize ziyafet çeker. Hani hepimiz de bulunuruz düğünde.

PHAEDROMUS — Sen sus artık.

BUĞDAY KURDU — Neden susacak mıyım? İşler böyle yoluna girince susulur mu hiç? (*Therapontigonus'a*) Sen kız kardeşini ona vermeğe razı ol, dırahoması benden.

THERAPONTİGONUS, *gölerek* — Dırahoma mı? Ne dırahoması vereceksin sen?

BUĞDAY KURDU — Bütün ömrümce beni beslemesini istiyeceğim, daha iyi dırahoma mı olurmuş?

THERAPONTİGONUS — Razıyım ben Esircinin de bize otuz mina borcu var.

PHAEDROMUS — O da nereden çıktı?

THERAPONTİGONUS — Vaktiyle öyle sözleşmiştik: Bu kızın özgür olduğu meydana çı-

karsa paramı geri verecek... Haydi şimdi gidelim de onu bulalım.

BUĞDAY KURDU — Bak bunu iyi akıl ettin.

PHAEDROMUS — Ama önce bizim işi bir düzeltelim...

THERAPONTİGONUS — Hangi işi

PHAEDROMUS, *Planesium'u göstererek* — ikimizin evlenmemiz işini.

BUĞDAY KURDU — Daha ne duruyorsun asker? Rız değil misin bacını ona vermeğe.

THERAPONTİGONUS — Bacım isterse...

PLANESİUM — Evet, ağam, ben istiyorum.

THERAPONTİGONUS — Peki öyle ise.

BUĞDAY KURDU — Sağ ol!

PHAEDROMUS — Yiğitim, bacını veriyor musun bana?

THERAPONTİGONUS — Veriyorum.

BUĞDAY KURDU — Mademki siz böyle söz kestiniz, ben de verdiğim sözde dururum

THERAPONTİGONUS — Hay yaşıyasın... Esirci de geliyor işte, onda bizim hazine.

III. SAHNE

CAPPADOX, THERAPONTİGONUS, PHAEDROMUS,
PLANESİUM

CAPPADOX, *çarşıdan doğru gelir; ötekileri görmez* — Sarrafa para bırakmak emniyetli yere bırakmak değildir derler ya, lâf! Ne güvenilir, ne de güvenilmez... Bugün kendim denedim ben.

Sarraflar daha ne kadar emniyetli olsun? İnsanın parasını kendisine bile vermek istemiyorlar, öyle sıkı saklıyorlar. Ben on mina'mı istemiştim, bizim sarraf beni kapı kapı dolaştırdı; baktım ki vereceği yok, hemen yaygarayı bastım. Bunun üzerine beni yargıç önüne götürmeğe kalktı; benim de ödüm koptu... Ne işim var benim mahkemede? Neyse ki eş dost araya girdiler de herifi razı ettiler, cebinden çıkardı, saydı bizim parayı. Hele ben bir gireyim evime.

THERAPONTİGIONUS, *seslenir* — Bak sana bana, gidi! Bir diyeceğim var sana.

PHAEDROMUS — Benim de var bir diyeceğim.

CAPPADOX, *evine girmek ister* — Ama benim ikinizle de bir konuşacağım yok. Ne birinizle, ne de öbürünüzle...

THERAPONTİGIONUS — Dur diyor'um sana, çabuk dur.

PHAEDROMUS — Çık bakalım paraları.

CAPPADOX, *askere* — Yahu, ne işim var benim seninle? (*Phaedromus'a*) Hele seninle ne işim var benim?

THERAPONTİGIONUS — Ne işin mi var benimle? Hani yok mu, seni tutuğum gibi çarmıha götürürüm de yay gerer gibi gererim!

PHAEDROMUS — Ben de, cicim, seni küçücük bir köpeğin yanına, hem de demirden bir köpeğin yanına yatırırırım.

CAPPADOX — Ben de ikinizi birden tahta

bir kafese tıkıveririm, geberinceye kadar yatarsınız orada.

THERAPONTİGONUS, *adamlarından birine* — Şu keratayı yakala boğazından, darağacına kadar sürükleyiver..

PHAEDROMUS — Ne diye sürükleteceğiz? Şimdi kendiliğinden düşer önümüze, kuzu gibi gider.

CAPPADOX — Bu da neymiş, tanrılar aşkına? Yargılanmamış bir kişiyi, ortada tanık manık da yokken nereye götürecekmışsiniz? Kuzum, Planesium, sana da yalvarırım, Phaedromus kurtarın beni

PLANESİUM — Ağam benim hatırım için yargılatmadan bir kötülük etme bu adama. Bana iyi baktı, namusumla büyüttü beni.

THERAPONTİGONUS — Kendi iyiliğinden yaptı sanıyorsun sen onu? Sen Aeskulapios'a şükret! Herifin hastalığı olmasaydı çoktan satardı seni; hem de kimi bulsa ona satardı.

PHAEDROMUS — İkiniz de bir dinleyin beni: Sizin işinizi düzeltirim ben. (*Cappadox'u tutan adama*). Şimdi bırak sen onu, (*Cappadox'a*) Sen de gidi, buraya gel biraz. İkiniz de razı iseniz, ben yargıçlık edeyim de keselim bu işi.

THERAPONTİGONUS — Ben razıyım.

CAPPADOX — Ben de razıyım, ama beni para vermeğe yargılamıyacaksın.

THERAPONTİGONUS — Ya o parayı vermeğe senin sözün varsa?

CAPPADOX — Nasıl söz vermişim?

THERAPONTİGONUS — Nasıl vereceksin?
Dilimle verdin.

CAPPADOX — O zaman dilimle vermişsem şimdi de dilimle geri alıyorum. Benim dilim varsa konuşayım diye var, varımı yoğumu yitireyim diye değil!

THERAPONTİGONUS — Anlaşıldı boşuna uğraşıyoruz seninle. (*kölesine*) Tut da boğ şu teresi.

CAPPADOX — Peki, peki, ne dersen razıyım ben.

THERAPONTİGONUS — Mademki aklın başına geldi, sana soracaklarım var, birer birer cevap ver.

CAPPADOX — Sor da söyleyeyim.

THERAPONTİGONUS — Bir gün bu kızın özgür olduğu meydana çıkarsa bütün parayı geri vereceğine söz verdin mi, vermedin mi?

CAPPADOX — Hatırlamıyorum.

THERAPONTİGONUS — Ya? Demek inkâr ediyorsun?

CAPPADOX — Elbette inkâr ediyorum. Kimin yanında söylemişim? Nerede söylemişim?

BUĞDAY KURDU — Sen onu söylerken orada ben de vardım, sarraf Lyco da vardı.

CAPPADOX — Sen susar mısın bakalım?

BUĞDAY KURDU — Neden susacakmışım?
Sana pabuç mu bırakırım ben? Senin tehditlerinle korkarım mı sandın? Sen kıızı satarken Lyco da, ben de oradaydık.

PHAEDROMUS — Senin tanıklığın yeter

bana (*Cappadox'a*) Esirci dinle mahkemenin yargısını: Bu kız özgür olarak doğmuştur, bu asker onun ağasıdır, ikisi kardeşler. Kız bana varacak, sen askerden aldığın parayı geri vereceksin. Yargımızı öğrendin.

CAPPADOX — Böyle yargılamak olmaz, Phaedromus, senin eline para sıkıştırmışlar, sonra pişman olursun. (*Therapontigonus'a*) Sana da, asker, bir tek sözüm var benim: Tanrılar da, tanrıçalar da, belânı versinler senin. Gel arkam sıra.

THERAPONTİGONUS — Ben mi arkandan geleyim senin? Nereye gideceğiz öyle?

CAPPADOX — Gel de ben sana parayı nerede vereceğimi göstereyim. Doğru yargıç önüne gideceğiz.

THERAPONTİGONUS — Sen bana parayı vermezsen ben seni yargıç önüne değil doğru hapse sürüklerim.

CAPPADOX — Dilerim tanrıdan, afacan ölümüne gelesin!

THERAPONTİGONUS — Ya! Öyle mi?

CAPPADOX — Öyle işte!

THERAPONTİGONUS, *yumruklarını gösterir* — Bu yumruklarla tanışıklığın oldu mu hiç?

CAPPADOX — Ne olmuş?

THERAPONTİGONUS — Ne olacak Hiç!... Beni öfkeliendirirsen bu yumruklar seni yumuşatmağı bilir de onu söylemek istiyordum.

CAPPADOX — Peki, peki, verimiz senin paranı.

THERAPONTİGONUS — Ha şöyle!

PHAEDROMUS, *Therapontigonus*'a — Sen, yiğitim, bugün bendesin; düğünü yaparız bugün.

THEAPONTİGNUOS — Sizin için de, benim için de hayırlı olsun. (*Seyircilere*) Seyirciler, alkışlayın.